

ЉУБАВ И ЕРОТИКА

Чедо Недељковић, *Љубав и оно друго*, „Партенон”, Београд 2014

Речи Светог Аугустина о љубави и праштању могле би се узети као заједнички именитељ новог романа Чедо Недељковића *Љубав и оно друго* који је слојевита прича о браку, љубави, еротици, греху, кајању и животу као попришту битака са другима и собом у земљи које више нема.

„Ако ћутиш – ћути из љубави; ако говориш – говори из љубави; ако опомињеш – опомињи из љубави; ако опрашташ – опраштај из љубави”, каже Свети Аугустин, а то су искушења са којима се носе главне личности овога, по много чему модерног колажног и допадљивог романа заснованог на еротици и сексуалности као битној људској карактеристици. Љубав и страст се помно анализирају и показује се како страст узрокује искакања из утабаних животних стаза и мења ток живота изазивајући промене у бићу појединца, откривајући непрегледне лавиринте и непознанице и за самог човека који иначе по природи ствари увек тежи непознатом.

Страст као покретачка сила уноси промене у дуготрајно исти след ствари и даје осећај нове моћи, другачију димензију у доживљавању себе, што може бити и узрок заблуда чије су последице несагледиве. Све те танане унутрашње промене у бићу обрађене су свестрано са дубоким познавањем и човекове личности и интима а уткане су у структуру дела које осваја напречац лишено баналности коју тако често сусрећемо када је тема дела еротика, односно *оно друго*. Сходно томе роман који у први план истиче проблеме везане за телесност постаје заправо психолошки јер показује да су узроци увек дубљи, психолошки.

Књижевно дело *Љубав и оно друго* је, заправо, свеобухватна слика живота у дугом временском распону у бившој Југославији, пуног трагичних збивања где чисто пријатељство међу људима разних нација и конфесија (а пријатељство је једна од вредности које се овде афирмишу), нарочито у рату добија свој пуни смисао, потврду да и када је насиље над човеком свуда, људскост ипак може однети победу као у случају изванредно дочараног лика Милана из Сопота. Спасевајући усвојену кћер својих пријатеља Јевреја, лекара Јакија и његове супруге Естер, испуњава завет да ће јој бити прави родитељ.

Експозицији романа претходи Његошева максима о чаши у којој су помешани добро и зло, што је прави сажетак свега што следи јер је све дато у двојству, дијалектичком прожимању добра и зла који су иманентни животу, па и љубави, браку. Уводећи у роман идиличном сликом јеврејског брачног пара из Београда, у којем се радња претежно одвија, а који се готово савршено слаже, нарочито у интими, аутор поставља образац ка којем ће потом тежити друга генерација, Рајка и њен супруг Јанко.

Живот ће донети озбиљна искушења и запрети једној дивно започетој вези. Тај први део романа и садржајно и стилски је сами врх Недељковићевог писања који се неће сасвим одржати у целини књиге, али је лакоћа с којом је то написано, мир који са тих страница прелази на читаоца, знак да је он писац озбиљних стваралачких могућности. Радња романа се, по природи ствари, одвија даље и у другом правцу, следећи логику раста романескне структуре, као и историјских околности које ће изменити судбине многих, као и оних који су се пред Други светски рат нашли у Београду, а о чему сведоче записи прилежног лекара Јакова за потоње нараштаје.

Ипак, у првом плану је љубав између мушкарца и жене. Аутор слика човека спремног да се потчини жени и усрећи је. Чини се да је он спремнији на мењање и партнерску солидарност (иако је очигледно да аутор тежи равноправности полова, чак да помало стаје на страну жене), да је склонији дубоким промишљањима љубави као феномена, темеља једне личности, брачне заједнице, живота уопште. Читалац може пратити развој тог односа од њихових студентских дана до његове смрти... Постојаност те љубави, чак и када је брак био уздрман искушењима, њенима која су дуже трајала и једним његовим излетом који му је омогућио да направи разлику између страсти и љубави. Заправо његов однос према супрузи био је спој емоција и страсти, потребе да јој се прилагоди, потчини, да учини све да би је усрећио. Док је она имала снове (донекле нереалне што одражавају вечити човеков сан за немогућим) који су узроковали незадовољство постојећим. Кроз дијалоге других ликова видимо и брачне односе лишене узајамног поштовања. Рајкине речи о неверству дају пунији увид у поимање брачног живота и разумевање искорака који се понекад направе из најдубљих егзистенцијалних побуда а да је неврество понекад алхемија која доприноси унутрашњем обнављању, да је ослобађајуће искуство.

У роману *Љубав и оно друго*, комбинују се различити обликовни поступци и приповедачке перспективе, од неутралног објективног приповедача до примене полифоније тачака гледишта више личности чиме се постиже динамичност радње и мноштеност приповедних планова карактеристичних за савремену прозу. Роман је саткан од великог броја интересантних епизода и ликова који изражавају поједине ауторове идеје при чему интелектуалност, образовање и информисаност нарочито долазе до изражаја. Преко краћих књижевних форми, рецимо вицева, анализирају се стереотипи везани за нације, карактере и људске заблуде, осликава се културолошки миље земље и поимање времена у којем се живи, што роману даје и социолошку димензију. У том смислу присуство разних микроструктура стила, вицева, писама, цртица, ангедота, рецепата за припремање хране, јеловника, текстова из новина, роман чини

комплекснијим, неком врстом енциклопедијског текста којим се даје пресек времена у којем смо затрпани информацијама, опседнути њима и потребом за знањем из свих области.

Посебно занимљив начин карактеризације у овом роману је језик ликова. У том смислу су можда најкарактеристичнији ликови Драга Дроњка и Загрепчанке Зринке Чех који су израз друге културе, средине, менталитета. А, иначе и цео роман је једна згуснута мрежа разних видова употребе језика кроз жаргон, језик урбане и руралне средине, уметничких и интелектуалних кругова и тзв. обичног света што је једно од својстава доброг владања књижевном материјом која се кроз стваралачки поступак обликује у уметнички садржај.

Етички кодекс овог романа могао би се извести из мисли Светог Аугустина: „Треба мрзети грех а не грешника”; све се у роману *Љубав и оно друго* заокружује праштањем, сви су изнели своје животе пред друге и пред себе, поимајући да је живот оно што надилази и грех и казну, да је он лепота која се мора проживети, да је човек само човек и у лутању и налажењу, ма које вере и нације био, да је уметност она једина вечност коју проживимо примајући њено неземаљско дејство и да метафизичка нада да се све једном надокнади и исправи макар у сновима, води напред. Када су сви неспоразуми у брачној полувековној заједници разрешени, смрт долази као једини могући исход, јер нема живота без патње, заблуда и кајања. На то нас подсећа овај пунокрвни и страшћу испуњен роман о браку и пикантеријама, о озбиљним темама и дилемама прошлог века и вечног неухватљивог и чудесног живота што дарује љубављу и чулношћу које треба до краја проживети.

Милица ЈЕФТИМИЈЕВИЋ ЛИЛИЋ